

מקורות לעיון במס' בבא בתרא: פרק יש נוחלין

דף ה

מרחשון תש"ע

מ. זילברמן

(ק"ט.) ארץ ישראל מוחזקת היא. איתא בגמ' והא קמ"ל דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא ארץ ישראל מוחזקת היא, ע"כ. ופירש הרשב"ם (ד"ה לעולם), "אלמא אשמעינן דא"י מוחזקת היא להן מיציאת מצרים ואע"פ שעדיין לא נכנסו בה". והשוה את דברי הרשב"ם כאן לדברי רש"י בע"ז נג: ד"ה ואשריהם. דאיתא בגמ' שם כי הא דאמר רב יהודה אמר רב ישראל שזקף לבינה להשתחות לה ובא עכו"ם והשתחות לה אסרה. מנין דאסרה א"ר אלעזר כתחלתה של ארץ ישראל דאמר רחמנא ואשריהם תשרפון באש מכדי ירושה היא מאבותיכם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ע"כ. ופירש רש"י, "ומכדי הארץ וכל המחובר לה ירושה לישראל היא מאבותיהם שהרי לאברהם נאמר כי לך אתננה וכו'".

וראיתי בספר כנסת ישראל היו"ל ע"י תלמידי ישיבת חברון שציינו לדברי הירושלמי ריש פ"ב דחלה דמשמע משם דארץ ישראל מוחזקת מימי אברהם, דלענין חיוב חלה בשעת כניסה לארץ ישראל איתא התם, "עד שלא נכנסו לה למפרע ירשו דא"ר הונא בשם ר' שמואל בר נחמן לזרעך אתן אין כתיב אלא לזרעך נתתי כבר נתתי, ע"כ. וזה לכאורה כדברי רש"י בע"ז ולא כדברי הרשב"ם בסוגיין. ובקוב"ש (ב"ב אות שנה) הסביר בדברי הרשב"ם דאף שא"י נבטחה לאברהם אבינו, קיום ההבטחה רק היתה בדור יציאת מצרים, וע"י הבטחה זו נעשו בני ישראל מוחזקין בארץ.

ובענין קנין אברהם אבינו בארץ ישראל (עי' סוג' ב"ב ק.), כתב הריטב"א (שם ד"ה ורבנן) דאברהם לא קנה בהילוך אלא בדיבור "דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט". והוסיף, "ועוד דהא כתיב ויט אהלה והחזיק בה בישיבה". והשוה לדברי הרמב"ן על התורה (בראשית יג, יז) שכתב שאברהם אבינו נצטוו לילך לכל ארכב ורחבה של הארץ כדי "שתחזיק במתנה מעכשיו להנחילה לזרעך". [וידועים דברי הפרשת דרכים בדרוש א' שהביא הוכחה לכך שהאבות יצאו מכלל בני נח אף לקולא מהא דאברהם החזיק בארץ בחזקה, והרי בן נח אינו קונה בחזקה.]

(קכ.) לא תסוב. איתא בגמ' אם נאמר אבות למה נאמר בנים ואם נאמר בנים למה נאמר אבות מפני שיש באבות מה שאין בבנים ויש בבנים מה שאין באבות. באבות הוא אומר וכל בת יורשת נחלה וכו', ע"כ. ומבורר בדברי הגמ' דמצוה זו (כלומר האיסור שלא להנשא לשבט אחר) רק נאמרה לדור נוחלי הארץ ולא לדורות. [והמאירי כתב שזה כמו בשר תאוה שנאסר רק לדור המדבר ולא לדורות.] וכן מבורר בגמ' סוף תענית (ל:).

אך בספר המצוות לרס"ג כתב "נחלות וכל בת יורשת". וכתב הגרי"פ (פרשה כז) דמשמע דוכל בת יורשת נחלה וכו' נמנית במנין המצוות כמצוה לדורות, וכן דעת הגאונים. והציע הגרי"פ להסביר בדעת הגאונים שחילקו בין וכל בת יורשת נחלה וכו' שאינו לדורות, לבין הלאו דלא תסוב נחלה הנוהג לדורות.

דהרי הרמב"ן על התורה (סוף ספר במדבר) כבר חילק בין ב' המצוות האלו, דוכל בת יורשת זה אזהרה שנשים לא תנשאנה למטה אחר, ולא תסוב זה לאו לאלו שכבר נשואות לאנשים משבטים אחרים שלא תסוב הנחלה ממטה למטה אחר. וע"ש שהאריך בזה.

**החבורה הבאה תתקיים אי"ה בליל יום שני אחרי תפילת מעריב
הנושא – אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחיו מן האב (קיד:)**